

تأثیر تأمین مالی پروژه های عمرانی به روش سنتی بر عملکرد شهرداری گرگان*دکتر ابراهیم عباسی^۱ابوالفضل میرزایی^۲**چکیده**

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی تأثیر تأمین مالی پروژه های عمرانی به روش سنتی بر عملکرد شهرداری گرگان می باشد. ابزارهای تأمین مالی در این پژوهش به ۸ دسته تقسیم می شود که عبارتند از: درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر)، درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی، درآمدهای ناشی از بهاء خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری، درآمد حاصله از وجوه و اموال شهرداری، کمک های اعطایی دولت و سازمان های دولتی، اعانات، هدایا و داراییها، وامهای دریافتی، فروش اموال. عملکرد نیز با شاخص مبلمان و اثاثیه شهری سنجیده می شود. با توجه به شیوه جمع آوری داده ها این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی و از لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می شود. همچنین روش شناسی پژوهش از نوع پس رویدادی و شیوه ی استدلال پژوهشی قیاسی - استقرایی است. داده پروژه های عمرانی شهرداری گرگان طی سالهای ۸۵ الی ۹۰ جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می دهد. یافته های پژوهش نشان می دهد استفاده از روشهای سنتی در تأمین مالی پروژه های عمرانی بر ارتقای عملکرد شهرداری گرگان تأثیری نداشته است.

واژگان کلیدی: تأمین مالی، روش های سنتی تأمین مالی، عملکرد شهرداری

۱- دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا (س)، ایران، تهران

۲ - دانش آموخته کارشناس ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات آذربایجان غربی ارومیه،

mirzaee.1389@yahoo.com

مقدمه

زیرساخت ها و زیربناها و اجرای طرح های توسعه ی شهری با نگرش واقع بینانه به مسائل و مشکلات و نارسایی های کنونی شهرها، مستلزم انجام سرمایه گذاری های کلانی است که در قالب عوارض و عواید شهرداری ها و در چارچوب قوانین حاکم بر سازمان های محلی بایستی تامین گردد. انجام اقدامات اساسی در رابطه با اصلاح بافت فیزیکی اکثر شهرها به ویژه بافت قدیمی آنها، برطرف نمودن نارسایی های معابر، مشکلات ترافیکی، کمبود تأسیسات و تجهیزات شهری، اصلاح سیستم های حمل و نقل درون شهری، توسعه فضای سبز، مقابله اساسی با آلودگی هوا و اجرای طرح های زیربنایی در زمینه ایمن سازی شهرها در مقابل بلایای طبیعی، همگی مستلزم تأمین منابع درآمدی کافی، مطمئن و پایدار است. این امر عملاً در چارچوب انواع تعرفه های عوارض و درآمدهای فعلی امکان پذیر نیست. در طرف مقابل شرایط اقتصادی و درآمدی خانوارهای شهری، حداقل در برخی از مناطق و محلات امکان افزایش این گونه عوارض و عواید را محدود می سازد. این مسئله با رویکرد دولت مبنی بر خودکفایی شهرداری ها ابعاد جدی تری یافت. بدین ترتیب کمک های دولتی به شهرداری ها رو به کاهش گذاشت و در شهرهای ایران به خصوص کلان شهرها، سهم کمک های دولتی از حدود ۵۰ درصد در سال ۱۳۶۵ به ۲۴ درصد در سال ۱۳۶۶ کاهش یافت (نصرافهانی، ۱۳۸۹، ۴۵). این رویکرد باعث اتکای بیش از حد بسیاری از شهرداری های کشور، به ویژه کلان شهرها به درآمدهای ناشی از بخش مسکن و ساختمان شد که علاوه بر تأثیرگذاری آن بر افزایش و تشدید رشد قیمت ها، شهرداری ها را در مقاطع زمانی مختلف با مشکلات و بحران های مالی مواجه ساخته است (دفتر مطالعات راهبردی شهرداری اصفهان، ۱۳۸۵). این پژوهش با هدف بررسی تأثیر تأمین مالی پروژه های عمرانی به روش سنتی بر عملکرد شهرداری گرگان انجام شده است.

بیان مسئله

امروزه در سطح دنیا یکی از مسایل مهم در حوزه مالی فراهم آوردن سرمایه به منظور تأمین مالی فعالیتهای اقتصادی است که این مهم در کشورهای در حال توسعه از اهمیت بیشتری برخوردار است. تأمین مالی در حال حاضر به یک نیاز عمومی دولت، شهرداری ها، سازمانها و شرکتهای خصوصی تبدیل شده است که از یک سو تنوع روشهای تأمین مالی، شرکتهای را با مسایل پیچیده ای مواجه کرده است و از طرف دیگر لزوم دقت در طراحی ابزارها را بیش از پیش روشن تر کرده است. براساس چشم انداز ترسیمی شهرداری ها اولین سوالی که از نگاه علم مالی برای تحقق این امور مطرح می شود چگونگی تأمین مالی این امور است و شاید بتوان گفت که مهمترین دغدغه مدیریت در این حوزه است. به نظر می رسد که یکی از مهمترین نیازهای شهرداری در کشور تهیه نظام تأمین مالی در کنار برنامه ریزی های خود هستند که این برنامه ها از چه منابعی تأمین خواهد شد و آیا شهرداری به تنهایی و با اتکا به بودجه دولتی می تواند به اهداف خود برسد. اولین محدودیت برای حل مسایل شهری و ناکارآمدی خدمات رسانی در بیشتر شهرهای کشورهای در حال توسعه از جمله ایران ناشی از فقدان منابع مالی کافی برای اجرای برنامه های عمرانی است. این مساله به نوعی یک قسمت عمده از مبحث مالیه در نظام شهرداری ها می باشد. هزینه شهرداری ها از چند بخش عمده تشکیل شده است که اجرای پروژه های عمرانی از زمره مهمترین و اساسی ترین وظایف شهرداری ها و از جمله رئوس هزینه ها در شهرداری ها است. با این حال تأمین مالی پروژه های عمرانی یکی از موضوعات حساس و موثر در اجرای طرح های شهری است. اجرای پروژه های شهری از جمله مهمترین وظایف شهرداری ها به عنوان یک نهاد عمومی غیر دولتی می باشد. بر این اساس بیره نیست اگر بخش عمده ای از درآمد شهری صرف هزینه های اجرای این پروژه ها شود. این تحقیق با هدف ارایه یک روش کاربردی برای حل بخشی از مشکلات تأمین مالی پروژه های عمرانی در شهرداری گرگان به بررسی تأثیر آن بر عملکرد شهرداری می پردازد.

منابع عمده درآمد در حکومت های محلی

به طور کلی منابع مالی شهرداری های جهان را می توان در چهار گروه دسته بندی نمود که عبارتند از:

۱- مالیات های محلی

در بیشتر کشورهای توسعه یافته، مالیاتهای محلی بیشترین سهم را در سبد درآمدی شهرداریها به خود اختصاص داده اند. مالیات عبارت است از قسمتی از درآمد یا ثروت افراد که به منظور پرداخت بخشی از هزینه های عمومی و حفظ منافع اجتماعی و اقتصادی و سیاسی

کشور به موجب قانون به وسیله دولت وصول می شود. به عبارت دیگر برای دوام و قوام جامعه و ارائه خدمات اجتماعی توسط دولت هر یک از افراد جامعه با توجه به توان پرداخت خود مکلفند بهای قسمتی از این خدمات را به عنوان مالیات به دولت پردازد و در این مشارکت جمعی برای رسیدن به رشد و توسعه و رفاه و کرامت انسانی سهم باشند (سازمان امور مالیاتی کشور، ۱۳۸۹). برای تحقق موارد فوق و دستیابی به درآمدهای مالیاتی کارآمد، حکومت‌های محلی و شهرداریها نیازمند طراحی ترکیبی از مالیاتهای مختلف هستند (Slack, 2009, 22).

۲- بهای خدمات و عوارض

عوارض و بهای خدمات شهری، بخش دیگری از منابع درآمدی شهرداریها را در کشورهای مختلف تشکیل می دهند. این عوارض، درحقیقت هزینه استفاده از امکانات شهری برای شهروندان هستند. این عوارض، به دو دسته عمده تقسیم می شوند:

الف: بهای خدمات ارائه شده توسط شهرداری^۳

این عوارض، هزینه خدماتی هستند که شهرداری به بخش خصوصی ارائه می دهد، و توسط بخش خصوصی به بخش عمومی بازگردانده می شود. بهای انواع مجوزهای صادر شده توسط شهرداری تحت این عنوان دسته بندی می شود، از قبیل بهای ثبت وسیله نقلیه، مجوز احداث ساختمان، جواز کسب شهرداریها معمولاً از این نوع عوارض به عنوان ابزار کنترل استفاده می کنند (Blore, Larry, 2007, 113) خصوصاً در مواردی مانند ثابت نگهداشتن تعداد وسایل نقلیه یا کنترل ساخت و ساز (Devas, & Slater, 2004, 89).

ب: بهای استفاده از محصولات خاص شهری

این عوارض، درآمد شهرداریها از فروش محصولات خصوصی^۴ است. این نوع عوارض را تنها می توان در مواردی استفاده کرد که خدمات یا محصول مورد نظر جنبه خصوصی داشته باشد، یعنی میزان بهره مندی هر کدام از مصرف کنندگان به راحتی قابل محاسبه باشد. مانند هزینه ورودی پارکها، عوارض عبور از بزرگراهها و ... (Slack, 2009, 33).

۳- کمکهای میان حکومتی

کمکهای سطوح بالاتر حکومتی، بخش مهمی از درآمدهای شهرداریها را در کشورهای مختلف تشکیل می دهند. در ایالات متحده، حدود ۳۰٪ از درآمدهای شهرداریها از طریق کمکهای انتقالی دولت فدرال تامین می شود. این کمکها در امور آموزش، تامین اجتماعی و مسکن، بهداشت و درمان، حمل و نقل و اداره شهرداری می شود (Sullivan, 2007, 342).

کمکهای میان حکومتی دو شکل عمده دارند. کمکهای مشروط^۵ و کمکهای غیرمشروط^۶. کمکهای غیر مشروط، برای کمک عمومی به حکومت محلی مود استفاده قرار می گیرد و منابع مالی آن می توانند در همه حوزه های حکومت محلی مورد استفاده قرار گیرد. در برخی از موارد، این کمکها به صورت تعادلی^۷ و به تناسب میزان مالیات دریافت شده یا به نسبت هزینه های انجام شده پرداخت می شود (Slack, 2009, 35). کمکهای مشروط، باید صرف اموری که از سوی حکومت مرکزی تعیین شده شوند. این کمکها خود به دو شکل کلی (سرجم) و کمک های تکمیلی پرداخت می شود. در حالت کلی، حکومت مرکزی میزان کمکی را که خود در نظر دارد، به صورت سرجم جهت مصرف در اموری که از پیش تعیین شده به در حالت تکمیلی، میزان کمک بستگی به حکومت محلی پرداخت می کند (Sullivan, 2007, 357).

۴- استقرار از بانک ها و دولت

در کشورهای دارای حکومت غیر متمرکز، بیشترین اتکای شهرداریها بر مالیات های محلی و بهای خدمات و عوارض، تنظیم شده است و سهم منابع مربوط به نقل و انتقال های دولتی بسیار محدود است (موسوی، ۱۳۸۲، ۳۳).

3 - Service Fee

4 - Private Goods

5 - Conditional

6 - Unconditional

7 - Equalization

جدول (۱). منابع داخلی و خارج درآمد حکومت‌های محلی، منبع: Municipal Finance, 2005

درآمدهای حکومت‌های محلی				
منابع خارجی		منابع داخلی		
وام	کمک و انتقالات بین حکومتی	بهای خدمات	درآمدهای غیر از زمین	درآمدهای ناشی از زمین
از منابع دولتی	کمک‌های عام، انتقالات قانونی یا سهمی از مالیات مرکزی	بهای خدمات (آب، پارکینگ، فاضلاب و ...)	مالیات از خانوارها، وسایل نقلیه، حیوانات و ...	مالیات بر دارایی
از بازارهای سرمایه خصوصی (بازارهای جهانی)	کمک برای موضوع خاص	مالیات امور اداری مانند مجوزهای ساختمانی، ثبت، بازار	مالیات مجوز انواع فعالیت‌های تجاری و مالکیت	مالیات بر زمین

فرضیه پژوهش

استفاده از روشهای سنتی تأمین مالی پروژه های عمرانی بر ارتقای عملکرد شهرداری گرگان تأثیری نداشته است.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از حیث هدف از جمله تحقیقات کاربردی و از لحاظ روش توصیفی است. داده های پروژه های عمرانی شهرداری های گرگان، گنبد و علی آبادکتول طی سالهای ۸۵ الی ۹۰ جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می دهد. در این تحقیق به روش سرشماری کل جامعه آماری مورد مطالعه قرار گرفته است. در پژوهش حاضر از هر دو روش کتابخانه ای (مطالعه منابع موجود از قبیل مقالات و کتب فارسی و لاتین، پایان نامه ها و منابع اینترنتی) و میدانی (اطلاعات پروژه های عمرانی، صورت های مالی شهرداری و سایر اسناد و مدارک) جهت گردآوری داده ها استفاده گردیده است.

بررسی نرمال بودن توزیع داده ها (آزمون کولموگروف- اسمیرنوف)

نرمال بودن توزیع متغیرها یکی از مفروضات اساسی روش رگرسیون محسوب می شود. برای آزمون نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده شده است. مطابق جدول (۲) با توجه به مقدار آماره آزمون و مقایسه آن با $\alpha = 0.05$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد دلیل کافی برای رد فرض H_0 وجود ندارد، لذا توزیع داده ها منطبق بر توزیع نرمال قلمداد میگردد.

جدول (۲). نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف

H_0	توزیع مشاهدات از توزیع نرمال پیروی می کند.		
H_1	توزیع مشاهدات از توزیع نرمال پیروی نمی کند.		
نتیجه آزمون	مقدار Sig	آماره آزمون	متغیر
توزیع نرمال	۰.۳۲۱	۰.۶۴۳	میلان و انائیه شهری
توزیع نرمال	۰.۴۴۱	۰.۸۰۶	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
توزیع نرمال	۰.۷۳۳	۰.۴۲۳	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
توزیع نرمال	۰.۵۳۵	۰.۷۰۶	درآمد حاصله از وجوه و اموال شهرداری
توزیع نرمال	۰.۶۳۴	۰.۶۱۱	کمک های اعطایی دولت و سازمان های دولتی
توزیع نرمال	۰.۶۵۶	۰.۵۲۳	درآمد ناشی از بهاء خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی
توزیع نرمال	۰.۲۲۸	۰.۹۹۷	اعانات، هدایا و داراییها
توزیع نرمال	۰.۶۲۱	۰.۶۳۲	وامهای دریافتی
توزیع نرمال	۰.۵۲۱	۰.۷۲۳	فروش اموال

بررسی مانایی متغیرها

وجود ریشه‌های واحد به معنی نامانای بودن داده‌هاست و این امر منجر به بروز مشکلاتی در اعتبار آزمون‌های انجام شده می‌گردد. جدول (۳) نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد را برای متغیرهای تحقیق ارائه می‌کند.

جدول (۳). نتایج آزمون دیکي فولر روی سطح متغیرهای تحقیق

H ₀	متغیر مورد نظر ریشه واحد دارد.		
H ₁	متغیر مورد نظر ریشه واحد ندارد. (بیان ایستایی یا مانایی متغیر)		
نتیجه آزمون	سطح احتمال	آماره t	متغیر
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۸.۳۲۴۴۴۵	مبلمان و اثاثیه شهری
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۱۲۳۸۸۸	درآمدهای ناشی از عوارض عمومی
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۱۸۹۸۸۶	درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۵۵۵۶۳۲	درآمد حاصله از وجوه و اموال شهرداری
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۸.۶۶۶۶۳۲	کمک‌های اعطایی دولت و سازمان‌های دولتی
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۴۴۴۵۶۵	درآمد ناشی از بهاء خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۲۲۳۳۳۲	اعانات، هدایا و داراییها
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۹.۱۱۱۱۵۶	وامهای دریافتی
مانایی متغیر	۰.۰۰۰۰	-۸.۶۵۶۳۸۹	فروش اموال

نتایج جدول (۳) حاکی از مانایی کلیه متغیرهای تحقیق است، بدان معنی که در کلیه موارد سطح احتمال آماره t دیکي فولر از سطح خطای ۰.۰۵ کوچکتر بوده که این امر نشان دهنده رد فرضیه نامانای بودن متغیر و تأیید مانایی و قبول فرضیه H₁ می‌باشد.

برازش مدل رگرسیونی

برای آزمون فرضیات به تخمین معادله کلی زیر می‌پردازیم. نتایج نهایی رگرسیون، بشرح جدول ذیل می‌باشد:

$$\text{PERFORMANCE} = C + \beta_2 \text{AVAREZ OMOOMI} + \beta_3 \text{AVAREZ EKHTESASI} + \beta_4 \text{VOJOOH} + \beta_5 \text{DOLAT} + \beta_6 \text{ENTEFAEI} + \beta_7 \text{HADAYA} + \beta_8 \text{VAM} + \beta_9 \text{FOROOSH} + \epsilon$$

جدول (۴). نتایج برازش مدل رگرسیونی

سطح احتمال	آماره t	خطای استاندارد	ضریب	متغیر
0.0581	-1.132513	0.002525	-0.002860	C
0.0801	0.706348	0.000792	0.000560	AVAREZ OMOOMI
0.2492	1.154141	0.019178	0.022134	AVAREZ EKHTESASI
0.1030	1.744442	0.027004	0.814183	VOJOOH
0.0999	2.176082	0.018562	0.040392	DOLAT
0.0617	1.871656	0.047768	0.089405	ENTEFAEI
0.0981	0.512967	0.000780	0.000400	HADAYA
0.1012	2.221512	0.023833	0.553432	VAM
0.0990	1.846477	0.035412	0.136210	FOROOSH
21.77201	آماره F		0.434050	ضریب تعیین
0.001572	سطح احتمال (آماره F)		0.420202	ضریب تعیین تعدیل شده

مطابق جدول (۴)، سطح معنی داری آماره F کمتر از ۰.۰۵ می باشد، از این رو آزمون فوق صحت مدل برآورد شده را تأیید می نماید، به عبارتی کل رگرسیون معنی دار است. همچنین ضریب تعیین مدل رگرسیون که نسبتی از واریانس بیان شده به کل واریانس را نشان می دهد، با توجه به جداول برابر ۴۳ درصد است. این موضوع بیانگر آن است که ۴۳ درصد تغییرات متغیر وابسته بر اساس تغییرات متغیرهای مستقل بیان می شود و مابقی آن متأثر از سایر عواملی است که قابل مشاهده نیستند. از طرف دیگر از آنجایی که تفاوت میان ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده بسیار ناچیز است، لذا این موضوع بیانگر آن است که متغیرهای مستقل مدل به درستی انتخاب شده اند. نتایج برآورد رگرسیون حاکی از آن است که فرض صفر آماری مبنی بر عدم تأثیر معنادار متغیرهای مستقل درآمدهای ناشی از عوارض عمومی (درآمدهای مستمر)، درآمدهای ناشی از عوارض اختصاصی، درآمدهای ناشی از بهاء خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری، درآمد حاصله از جوه و اموال شهرداری، کمک های اعطایی دولت و سازمان های دولتی، اعانات، هدایا و داراییها، وامهای دریافتی و فروش اموال بر متغیر وابسته عملکرد شهرداری رد و فرضیه تحقیق تأیید می شود. یعنی استفاده از روشهای سستی در تأمین مالی پروژه های عمرانی بر ارتقای شاخصهای عملکردی در شهرداری گرگان تأثیری نداشته است.

بررسی وجود خودهمبستگی بین جملات پسماند

از آزمون خود همبستگی LM به منظور تعیین بود و نبود مشکل خود همبستگی استفاده می شود. نتایج این آزمون (جدول ۵) نشان می دهد مشکل خود همبستگی مشاهده نمی شود.

جدول (۵). نتایج آزمون خود همبستگی LM

H_0	خودهمبستگی بین جملات پسماند وجود ندارد.	
H_1	خودهمبستگی بین جملات پسماند وجود دارد.	
نتیجه آزمون	سطح احتمال	مقدار آماره F
عدم خودهمبستگی بین جملات پسماند	۰.۱۶۵۶۷۸	۱۸۷۶۸۹۰

بررسی همسانی واریانس (آزمون وایت)

در صورتی که مدل دچار ناهمسانی واریانس باشد آماره های t و F نتایج غلطی را ارائه می دهند. در این تحقیق از آزمون وایت برای تشخیص ناهمسانی واریانس استفاده شده است. نتایج اجرای این آزمون در جدول (۶) ارائه شده است. ملاحظه می شود فرضیه H_0 مبنی بر همسانی واریانس پذیرفته می شود.

جدول (۶). نتایج آزمون وایت

H_0	بین جملات پسماند همسانی واریانس وجود دارد.	
H_1	بین جملات پسماند همسانی واریانس وجود ندارد.	
نتیجه آزمون	سطح احتمال	مقدار آماره F
همسانی واریانس	۰.۴۷۶۵۸۲	۰.۳۲۲۲۶۵

بررسی نرمال بودن جملات خطا

یکی از پیش فرضهای مهم در تحلیل پانلی یا رگرسیون، نرمال بودن باقیمانده های مدل است. باقیمانده های مدل حاصل تفاوت مقادیر پیش بینی و مقادیر واقعی است که بیانگر میزان متغیرهای مستقلی است که در مدل مدنظر قرار نگرفته لیکن بر متغیر وابسته اثرگذار هستند که می توان بر اساس آن اعتبار مدل را بررسی کرد. برای آزمون نرمال بودن جملات خطا از آزمون جارک- برا استفاده شده است. همانطور که در جدول (۷) مشاهده می شود سطح احتمال آماره جارک- برا بیشتر از ۰.۰۵ است ($Prob > 0.05$) که حاکی از نرمال بودن توزیع جملات خطا است.

جدول (۷). بررسی نرمال بودن جملات خطا

H0	توزیع جملات خطا نرمال است.	
H1	توزیع جملات خطا نرمال نیست.	
نتیجه آزمون	سطح احتمال	آماره جاک- برا
نرمال بودن جملات خطا	۰.۳۴۴	۰.۶۵۴

نتیجه گیری

شهرداری ها برای تأمین مالی وظایف خود، اتکای زیادی به منابع محلی دارند که بنا بر تأکید قانون تجمیع عوارض و قانون مالیات بر ارزش افزوده، تغییر آن بر عهده شورای اسلامی شهر می باشد. بررسی منابع مالی شهرداری نشانگر وابستگی شدید به منابع سنتی می باشد. این نحوه تأمین مالی، مشکلات فراوانی را برای شهرداری ها و شهروندان به وجود آورده است که از آن جمله می توان به اثر تورمی، نوسانی بودن منابع مالی، تأخیر در پروژه های عمرانی، غیر قابل پیش بینی بودن و در نهایت، وابستگی شدید منابع درآمدی شهرداری به نوسانات بازار اشاره کرد. به دلیل پیچیدگی های موجود در شهرها و به تبع آن، پیچیدگی و تغییرات مداوم وظایف سازمان های اداره کننده شهرها، وجود منابع مالی پایدار و تأمین مالی بهینه، از نیازهای حیاتی شهرداری ها هستند. روش های سنتی تأمین مالی و مدل هایی که بر مبنای این روش ها توسعه یافته اند، نمی تواند پاسخگوی نیازهای نوین شهرداری ها باشند. رویکرد جدید به منابع درآمدی شهرداری ها با تکیه بر روش های نوین همچون مشارکت بخش عمومی - خصوصی، می تواند برخی از نارسایی های مدل های قدیمی را پوشش داده و بستری برای شناسایی منابع جدید کسب درآمد برای شهرداری ها گردد. امروزه، عملیات گسترده شهری از قبیل توزیع آب، حمل و نقل شهری و بین شهری، مدیریت رستوران های اداره ها و استخرها، تجهیزات ورزشی و ارائه بسیاری از خدمات عمومی، صنعتی یا تجاری، توسط دولت یا حکومت های محلی مستقیماً به شهروندان اعطا نمی شود و شرکت های خصوصی هستند که در این میان، نقش واسطه را بازی می کنند. در فرایند پایداری در منابع درآمدی شهرداری، نکته اساسی که باید به آن توجه شود، رعایت توان پرداخت شهروندان در هر گونه سیاست گذاری درآمدی است. به کارگیری معافیت ها برای برخی از رده های جامعه همچنین دادن یارانه ها در خدماتی که آثار مثبت خارجی قابل توجهی دارند و تخفیف در پرداخت عوارض و پول های قانونی برای پیشبرد سیاست های توسعه شهری، نقش اساسی و حیاتی در تحقق راهبردی طرح جامع درآمد پایدار دارد. اغلب، واگذاری مسئولیت و وظیفه، بدون تأمین و تسهیم منابع مالی، باعث لوٹ شدن انجام وظیفه خواهد شد. در این میان، همراهی و همگامی شهروندان و استفاده کنندگان خدمات شهری با فرهنگ سازی برای برانگیختن حس مسئولیت و همراهی آنان و تعهد و اراده بدنه مدیریتی برای تغییر وضعیت، از وظایف اساسی نهاد شهرداری می باشد. بنابراین باید گفت که یکی از چالش ها و آسیب های اساسی در تعیین منابع درآمدی شهرداری ها به روز آوری و جستجو جهت کسب منابع جدید برای تأمین هزینه های پروژه های بزرگ شهری و وظایف جدید محوله می باشد.

منابع

- احمدی، موسی؛ هیتی، فرشاد(۱۳۸۸) «مدیریت ریسک در مشارکت های عمومی- خصوصی پروژه های زیرساختی»، دومین کنفرانس بین المللی توسعه نظام تأمین مالی.
- اکبری، نعمت اله، مجید صامتی، سعید صمدی و رضا نصر اصفهانی، "مدل سازی مناسب برای تأمین مالی بخش عمومی شهری در ایران (مطالعه موردی شهرداری اصفهان)"، فصلنامه تحقیقات مدل سازی اقتصادی، شماره ۱، پاییز ۱۳۸۹.
- دفتر مطالعات راهبردی(۱۳۸۵)، «گزارش دوم پروژه ارائه راهکارهای تأمین و افزایش درآمدهای شهرداری اصفهان»، شهرداری اصفهان.
- زنوز، بهروز هادی (۱۳۸۸)، مبانی نظری تأمین مالی شهرداری ها، ویژه فصلنامه اقتصاد شهر، شماره ۲.
- زنور، بهروز هادی (۱۳۸۱)، اصلاح نظام درآمد شهرداری تهران، معاونت هماهنگی و برنامه ریزی شهرداری تهران.
- شایگان، ایمان(۱۳۸۹)، «شهرداری ها و مشارکت های عمومی - خصوصی» سومین همایش مالیه شهرداری ها، مشکلات و راهکارها، تهران، دانشگاه صنعتی شریف.
- موسوی، سیروس(۱۳۸۲)، «عوارض نوسازی نگاهی دیگر»، مجله شهرداری ها، شماره ۴۵.
- رسولی منش، سید مصطفی(۱۳۸۹)، «تأمین مالی پروژه های شهری با استفاده از روش B.O.T»، سومین همایش مالیه شهرداری ها، مشکلات و راهکارها، تهران، دانشگاه صنعتی شریف.
- موسوی، سید محسن؛ احمدی، موسی؛ فرهادی، روح الله(۱۳۸۹)، «آسیب شناسی تأمین مالی به روش مشارکت عمومی- خصوصی در پروژه های شهری»، سومین همایش مالیه شهرداری ها، مشکلات و راهکارها، تهران، دانشگاه صنعتی شریف.
- نصر اصفهانی، رضا و دیگران(۱۳۸۹)، «تحلیل عملکرد شهرداری اصفهان از حیث درآمدهای پایدار و ناپایدار همراه با ارائه راهکارهای جدید»، سومین همایش مالیه شهرداری ها، مشکلات و راهکارها(۸۸-۱۳۸۵)، تهران، دانشگاه صنعتی شریف.
- Bird, R. (2001). Substantial Revenues: Realities and Prospects. Washington D.C.: World Bank Institute
- Blore, I., Devas, N., & Slater, R. (2004). Municipalities and Finance. London: Earthscan.
- Municipal Finance (2005). Increasing local government resources to fund -sectoral facilities, supporting local government in the ANE-region: Fostering multi-sectoral, approaches workshop, Cairo, Egypt.
- Nallathiga.R (2008), Trends and Perspectives of Urban Public Finance in Select Countries and India, ICAI Journal of Urban Policy, Volume III, No. 1.
- Raisbeck, P., Duffield, C.F., & Lawriwsky (2008). A methodology to assess the performance of PPPs to other procurement methods in Australia.
- Slack, E. (2009). Guide to Municipal Finance. Nairobi: Un-HABITATE.
- Sullivan, A.(2004).Urban Economics. Fifth Edition. New York: McGraw Hill.
- Sullivan, A. O. (2007). Urban Economics (6th Edition ed.). Boston: McGraw-Hill.